

Tilrettelegging for fjellturisme

Kai A. Olsen, turbokforfatter

I jakt på nye næringer er fjellturisme et godt alternativ for vårt fylke. Ikke bare har vi et av verdens vakreste fjellområder i verdens vakreste fjordlandskap, men våre fjell er også lett tilgjengelige. Hos oss kan turistene kjøre bil til stistart, en trenger hverken helikoptre eller bærere. Nå har turistnæringen gjort de første spede forsøk på å bygge opp en næring. I annonser for "Visit Norway" eller "Visit Molde" presenterer en flere turmuligheter. Satsingsområdet ser ut til å være guiding. Men er det så lurt?

I utgangspunktet kan en se logikken. Med en guidet tur tjener mange penger, alt fra guiden til de som står for transport, mat og overnatting. En turist som blir med på en slikt opplegg er altså direkte med på å understøtte en næring, der det er muligheter for både inntekter og arbeidsplasser. En ulempe er kostnadene. Siden en ikke kan forvente så altfor mange deltagere på hver tur blir det dyrt å leie guide. Det som er enda mer problematisk er været. La oss anta at vi tilbyr guiding for dem som vil på de høyeste toppene. Tidlig i september i år var det fantastisk vær for slike toppturer. Nå er det imidlertid snø på alle topper over 1200 meter. Skal vi kreve at turistene likevel betaler? Eller skal guiden forbli ubetalt? Vi må huske på at dårlig vær er mer regelen enn unntaket på Nordvestlandet og at en skal være utrolig heldig for å få perfekte forhold. Som vi alle vet skal vi ha flaks også om vi kun krever brukbare værforhold.

Det er klart at været er det samme enten vi tilbyr guiding eller ikke. Men om vi lar turistene organisere selve turen selv, kan turistindustrien legge til rette for overnatting, mat og f.eks. leiebil for transport. Fordelen er at vi dytter ansvaret for været over på den besøkende. Men turistene har også fleksibilitet til å legge om sitt eget program. Er det er snø på stortoppene kan kanskje Atlanterhavsveien eller en fisketur være gode alternativer.

Det vi bør gjøre er å *tilrettelegge* for at en kan gå tur på egen hånd. Nå har vi i flere år arbeidet med en turguide for "Syden". I den forbindelse har vi gått turer på Madeira, Kanariøyene, Costa del Sol, Costa Blanca, Mallorca, Kreta og i Dolomittene. På noen lokasjoner, som på Madeira og i Dolomittene, er det muligheter for guidede turer, men felles for alle disse turistmålene er at en også har lagt til rette for individuelle opplegg.

Vi finner gode parkeringsplasser ved stistarten, skilt og merkede ruter, og ikke minst – tilrettelagte stier. Dette er gjort elegant, med bare mindre inngrep i naturen. Vi ble spesielt imponert av Dolomittene der en for broer (se bildet) brukte grove materialer hogget til med øks, og ikke den maskinerte som vi bruker her. Der det var bratt fant en gjerne rekkverk eller en kjetting å holde seg i. Stiene var også lagt flott i terrenget. Nå er nok dette lettere i sydlige og tørre strøk enn i Norge, men også i Skottland fant vi god tilrettelegging, blant annet med gode turveier over myrene.

Med vår norske fjellpuritanisme har vi skydd alle inngrep i naturen som pesten, selv de mest beskjedne forsøk på tilrettelegging er avvist. Det betyr at vi vasser i myr og gjørme, gjerne litt ut til siden for de som gikk foran. Resultatet er store gjørmehull og inngrep som er langt større enn om vi hadde lagt ned klopper eller bygget turstier. Moldes høyeste fjell Skåla er et godt eksempel. Turen hit er avertert på "Visit Norway". Det er en flott tur, men den starter i et gjørmehøl (se bildet).

På navnebroren, Skålatårnet i Loen, har en imidlertid gjort noe så unorsk som å lage en steinsatt sti helte veien opp. Noe av det samme har en forsøkt på Sukkertoppen, men med litt mer tilfeldig innsats. Med Romsdalseggen har en forsøkt å lage en tilrettelagt turistrute fra Vengedalen til Åndalsnes. Både turen og initiativet er flott, men det kan stilles spørsmål om stien opp til eggen er god nok for å tilbys hvem som helst. Den er bratt, kan være glatt og har nok ikke den standard som mange vil forvente. Skal en åpne for de fleste må en legge bedre til rette.

Bruraskaret og Store Trolltind er en av de mest fantastiske turene i vårt nærområde. Det å stå på toppen av en 800 meter loddrett vegg er noe som vil imponere selv den mest blaserte turist. Her kan vi følge den fantastiske "Troll Highway", en horisontal passasje i de bratte skråningene. Denne stien er lagt til rette av lokale fjellfolk som sannsynligvis ikke hadde de nødvendige tillatelser for naturinngrepet. I dag ville en vel fått bot om en gjorde en slik innsats. Problemet er at for å komme hit så må vi forsere kilometerlange urer, og gå i bratte skråninger med løs sand og morene. Det kan vi ikke tilby turistene. Men hva om vi hadde tilrettelagt, bygget sti gjennom urene og i sandskråningene, kanskje også montert noen kjettinger som en kunne holde seg i på de luftigste partiene. På et, for noen kinkig, klyvepunkt kunne en kanskje montert en liten stige?

Det samme gjelder for Slogen og Jønshorn. Flotte turer som er tilgjengelig for de fleste. Men også her er det partier med ur og noen klyvepunkt. Skal vi legge til rette for fjellturisme burde vi sett på hva vi kunne gjøre her. Kanskje en sti gjennom urene og en kjetting til å holde seg i på de mest utsatte punktene? I Norge er det helligbrøde å foreslå noe slikt. Her hvor menn er menn får en bare holde seg hjemme om en ikke vil ta fjellet slik det er! Det er et argument, men om en vil framheve det kan en glemme fjellturen. Uansett vil det aldri bli snakk om å tilrettelegge for alle turer. 99 % av turene vil uansett være uberørt, men den ene prosenten burde vi kanskje gjøre noe med?

En av de aller fineste fjellturene vi har gått var på Madeira. Ruten gikk mellom to av de høyeste toppene på øya, i et helt fantastisk landskap. Stien, om en kan kalle den det, var dels hogget ut i loddrette stup, dels gikk den i tunneller. Turen var absolutt luftig, men det var rekkverk på alle utsatte steder. Et klart naturinngrep, men likevel gjort meget pent. Det en har oppnådd med dette og andre tiltak er å bygge opp en industri som øya kan leve av! Skal vi ha industrien må vi kanskje også gjøre noe slikt?